

Tribuna

José García Montalvo

Atur juvenil i generacions perdudes

“Des del 2008 s’observa una caiguda en la taxa d’emancipació, després d’uns anys de tipus d’interès molt baixos i facilitats per obtenir crèdits hipotecaris”

No es pot negar que les dades sobre la desocupació juvenil a Espanya són alarmants. La taxa de desocupació dels joves menors de 20 anys és del 75,2%, mentre que per als joves d’entre 20 i 24 anys és d’un 51,1%. En conjunt, la taxa d’atur dels menors de 25 anys arriba al 55%. Aquestes xifres són tan cridaneres que molts coneguts economistes, inclòs Paul Krugman, les utilitzen amb freqüència en els seus escrits periodístics sobre els problemes del sud d’Europa.

Un altre efecte important de la crisi és la reducció del nombre de joves que viuen pel seu compte. La taxa d’emancipació dels menors de 34 anys ha passat del 48% al 44%. Entre els menors de 29 anys la taxa s’ha desplomat un 20% respecte a principis del 2008, mentre que en el grup d’edat d’entre 30 i 34 anys la caiguda ha estat més limitada (un 3%). Aquestes dades, juntament amb la previsió de consultores com PwC, que assenyalen que l’ocupació no recuperarà el seu nivell precrisi fins al 2033, fan que alguns qualifiquin els joves actuals com una generació perduda.

Arguments del passat

Sense negar la rellevància del problema, és important adonar-se que l’argument de la generació perduda no és nou. Ja es va utilitzar en el passat. I és que la desocupació juvenil espanyola augmenta desafortadament sempre que hi ha una recessió. Només cal recordar que en la ressaca de la crisi del 1993 i de la crisi del 1981-83 la taxa de desocupació dels menors de 25 anys es va apropar al 50%. També en aquell temps es parlava d’una generació perduda sense que aquest efecte realment acabés produint-se. De fet, després del repunt de la desocupació juvenil del 1993-94, l’atur dels joves va caure ràpidament fins a situar-se en nivells històricament baixos per als estàndards espanyols a mitjans dels anys 2000. Per la seva banda, l’edat d’emancipació mit-

jana dels joves espanyols sempre ha estat molt alta, i ha competit en la lliga d’Itàlia.

Els fets diferencials de la crisi actual en el seu impacte sobre els joves tenen a veure no tant amb el nivell de la taxa d’emancipació o la taxa de desocupació sinó amb la seva evolució i amb el seu desglossament per nivells educatius. Aquests són els objectius principals de l’anàlisi del projecte RecerCaixa, un programa impulsat per La Caixa i l’Associació Catalana d’Universitats Públiques (ACUP), sobre la gran recessió i el seu efecte sobre els joves.

A l’atur i amb els pares

En primer lloc, no té les mateixes conseqüències una taxa d’emancipació baixa que una taxa d’emancipació decreixent. Durant els anys que van precedir la crisi del 1993 la possibilitat que un jove pogués accedir a la compra d’un habitatge es va veure molt limitada per uns tipus d’interès que aconseguien el 14%. L’alternativa del lloguer no ha estat, fins molt recentment, una opció predominant ni tan sols entre les preferències dels més joves. D’aquesta manera la taxa d’emancipació era baixa però no significativament decreixent. Des del 2008 s’observa una significativa caiguda en la taxa d’emancipació després d’uns anys de tipus d’interès molt baixos i grans facilitats per obtenir un crèdit hipotecari. Així, molts joves que havien començat una vida independent han vist frustrat el seu projecte amb conseqüències financeres i sobre el seu benestar psicològic molt negatives. Així mateix, molts dels que encara tenen una feina que els permet seguir vivint independentment estan molt condicionats per les seves obligacions financeres. Això significa que tenen menys possibilitats de reciclar-se i millorar la seva empleabilitat, cosa que pot suposar un problema en el seu futur laboral.

En la qüestió de la desocupació juvenil a Espanya sempre s’ha donat un fet especial. Entre els menors de 25 anys l’educa-

ció no protegia especialment contra la desocupació. La taxa d’atur dels universitaris ha estat generalment més alta que la dels graduats de formació professional i similar a la d’altres nivells educatius inferiors.

Des del començament de l’actual crisi, les dades de la desocupació per nivells educatius mostren unes taxes significativament inferiors a mesura que augmenta el nivell educatiu. Aquest efecte podria explicar-se per dues vies alternatives. D’una banda, la demanda de joves amb qualificació o nivells educatius alts pot haver augmentat en relació a la resta dels joves. Això explicaria que la taxa de desocupació dels joves amb estudis primaris s’hagi disparat des del començament de la crisi, mentre que la taxa de desocupació dels joves universitaris, a diferència del que ha passat en altres crisis, hagi crescut més lentament.

No obstant això, existeix una altra explicació menys desitjable. Es pot estar produint una disputa pels llocs de treball amb poca qualificació entre els joves amb pocs estudis i els joves amb molts estudis. Aquesta explicació ha aparegut amb freqüència en els *focus group* realitzats per RecerCaixa. Els joves universitaris a l’atur estarien més disposats que en el passat a acceptar qualsevol tipus de feina davant l’escassetat d’oportunitats i la gran competència d’altres universitaris. Per aquest motiu, podrien fins i tot modificar el currículum per evitar fer l’efecte d’estar massa qualificats i arriscar-se a ser rebutjats. Si aquest fóra el cas, s’hauria d’observar un significatiu increment de la sobrequalificació, especialment en els joves més preparats, un fenomen molt estès al mercat laboral espanyol que podria estar agreujant-se. La investigació encara no s’ha conclòs però les primeres indicacions semblen apuntar, desafortunadament, en la direcció de la segona hipòtesi.

José García Montalvo és catedràtic d’economia de la Universitat Pompeu Fabra